

LØNSOMHETEN AV KUNSTGJØDSEL- ANVENDELSE FØR KRIGEN OG NU

Av myrkonsulent *Lende Njaa*.

MED det store verdensopgjør har fulgt en ganske stor prisstigning paa omtrent alle varer — ogsaa i de nøytrale land.

Prisstigningen har været noksaa ujevn paa de ulike varer, saa lønsomhetsberegninger fra før krigen gjælder ikke længer. Ikke minst er dette tilfælde for lønsomheten av kunstgjødselanvendelse.

Det er derfor meget aktuelt at undersøke, hvorledes dette viktige hjelpemiddel lønner sig — baade absolut set og i forhold til før.

Vi skal da først se litt paa stigningen av de viktigste landbruksprodukter og kunstgjødselslag*).

Pris paa landbruksprodukter pr. 100 kg.	før krigen.	nu.	% stigning.
Byg	11,34	25,06	121
Havre	10,42	20,99	102
Poteter	4,06	9,51	134
Kjøtt	1,10	2,29	108
Høi (skjønsmæssig) .	5,00	8,00	60
Melk (— » —) .	12,00	20,00	ca. 70

Pris pr. 100 kg. kunstgjødsel**).	1913.	1917.	% stigning.
Superfosfat 18 %	5,80	13,80	138
Kaligjødning 37 %	11,90	16,75	41
Norgessalpeter 13 %	17,00	24,50	44
Chilisalpeter	(19,62***)	24,50	25

Som ovenstaaende sammenstilling viser har alle landbruksprodukter steget mer end *kvælstof* og *kaligjødslen*, hvorfor det er klart at det nu lønner sig langt bedre at anvende disse gjødselslag end før.

Fosforgjødslen (superfosfat) har steget mer i pris end landbruksproduktene. Derfor lønner det sig daarligere end før at bruke fosforsregjødsel, mener de fleste.

Jeg skal med noen eksempler klargjøre at dette slett ikke alltid er tilfælde. Hvis man pr. kg. superfosfat kun forøket avlingen 1 kg. vilde lønsomheten bli daarligere end før; men saken er den at man pr. kg. superfosfat faar flere kg. meravling og er meravlingen stor nok, vil lønsomheten av fosforsregjødsling til og med bli *bedre* end før.

*) Efter en artikel av landbruksdirektør Tandberg i »Landmandsposten» nr. 11, 1917.

***) Fra Fællesforretningen, Trondhjem.

****) Beregnet i forhold til norgessalpeter.

Eks. 1. 10 kg. superfosfat til eng.

1913. Gjødselutlægget kr. 0,58 dækkes av 11,60 kg. høi à 5 øre.

1917. — » 1,38 — » 17,75 » » à 8 »

Overskud pr. maal blir *likt* i begge tilfælder hvis gjødslingen gir en meravling av 27 kg., er den mindre, er gjødslingen lønsomst med prisene i 1913, er den derimot større, er den lønsommere med nuværende priser.

Eks. 2. 10 kg. superfosfat til byg.

1913. Gjødselutl. kr. 0,58 dækkes av 5,2 kg. byg à kr. 11,34 pr. 100 kg.

1917. — » 1,38 — » 5,5 » » à » 25,06 » 100 »

Overskud pr. maal er *likt* hvis man faar en meravling av 5,9 kg. korn, faar man mer er gjødslingen lønsommere med prisene nu.

Kan man i praksis regne med saa stort merutbytte at *ensidig* fosforsyregjødsling lønner sig?

Ved at undersøke baade myrselskapets og andre norske gjødslingsforsøk viser det sig at *ensidig* fosforsyregjødsling var risikabel med de billige priser før krigen og er endnu usikrere nu; men der er mange eksempler paa at den har lønnet sig bedre med nuværende priser. Derimot lønner det sig *bedre* nu end før at ta med fosforsyre i en alsidig gjødselblanding.

Eksempel fra myrselskapets forsøk.

Gjennemsnit av 10 fireaarige spredte felter.

	Meravling pr. maal.	Overskud		Større ut- bytte nu.
		med priser 1913.	med priser 1917.	
45 kg. thomasfosfat . .	118 kg.	kr. 4,44	kr. 4,61	kr. 0,17
45 kg. thomasf. + 55 kg. kainit + 10 kg. chili- salpeter	293 »	» 8,75	» 13,14	» 4,39

Overgjødslingsforsøk paa eng, Mæresmyren (felt 48).

Aarlig gjødsling 20 kg. superfosfat, 20 kg. kaligjødning. Meravling i forhold til ugjødslet 257 kg. høi aarlig. Brukes prisene paa kunstgjødsel og høi 1913 blir overskuddet kr. 8,87; brukes prisene paa kunstgjødsel og høi 1917 blir overskuddet kr. 14,45. Altsaa *kr. 5,58* større netto pr. maal end 1913.

Gjødslingsforsøk til byg paa nyland, Mæresmyren 1916 (felt 87).

Gj, XIII, 55 kg. superfosfat + 27 kg. kaligjødsel + 20 kg. chilisalpeter. Meravling i forhold til ugjødslet 205 kg. korn og 272 kg. halm. Med prisene før krigen blir overskuddet pr. maal kr. 18,36;

med prisene nu blir overskuddet pr. maal kr. 45,24. Altsaa *kr. 26,89* større med nuværende priser.

Jeg kunde anføre mange flere eksempler, men jeg tror ovenstaaende tydelig nok viser at bruk av kunstgjødsel iaar lønner sig bedre end før, hvis den virker godt. Men paa den anden side blir ogsaa tapet større, hvis kunstgjødslen anvendes slik at virkningen blir liten eller ingen.

Alle beregninger og raad er foretat under den forutsætning at staten ved en tilstrækkelig høi mindstepris sikrer jordbrukerne omtrent samme priser som nu, aaret ut.

Desværre kan det bli knapt med kali- og fosforsyre-gjødsel, derimot har vi kvælstofgjødsel nok.

Da de vekster som kan brukes direkte til folkemat, som korn, poteter og grønsaker, iaar har størst betydning for landets sikkerhet, maa disse først og fremst gjødslas rikelig; men kan man skaffe gjødsel til engen vil ogsaa denne betale gjødslingen bedre end før. Blir det knapt med kali- og fosforsyre-gjødsel faar man bruke 10 kg. superfosfat og 10 kg. kaligjødning pr. maal paa myrengen istedenfor 20 kg. under normale forhold. Desuten bør næsten al myreng som har god plantebestand faa 10 kg. chilisalpeter (eller tilsvarende av anden kvælstof-gjødsel).

Til nyland anbefaler jeg under normale forhold 100 kg. thomasfosfat eller 70—80 kg. superfosfat 18 % pr. maal. Iaar faar nylandet klare sig med 30—40 kg. superfosfat pr. maal — siden faar en tilveiebringe det nødvendige forraad av fosforsyre.

Korn til modning bør paa ældre dyrket myr faa *mindst* 20 kg. superfosfat og 20 kg. kaligjøssel og saa meget salpeter som man av hensyn til lægden tør gi.

Sterkere gjødsling er det enkleste og et av de virksomste midler vi har til at øke produktionen. I særlig grad passer den hos os, som har saa smaa arealer med dyrket jord og dyr arbeidshjælp. Flere hundre enggjødslingsforsøk har vist at det er let sak ved hjelp av overgjødsling at øke høiavlens med 50 %.

Iaar da landets sikkerhet kan bli avhængig av det den norske jord producerer, gjælder det at utnytte alle midler vi har til at øke landbruksproduksjonen — til det yderste.

La derfor ikke en sæk kunstgjødsel bli liggende over iaar!

Det har altid lønnet sig godt at bruke kunstgjødsel paa myr. Det almindelige har været at man har hat en fortjeneste av henimot 100 % av de penger som er brukt til kunstgjødslen, forutsat at den er fornuftig anvendt. Prisene nu gjør kunstgjødselanvendelse langt lønsommere end før; derfor er det mit bestemteste raad til myr dyrkeren:

Spar ikke paa kunstgjødslen iaar! Baade privat økonomiske og samfundsmæssige hensyn tilsiger at dette hjelpemiddel utnyttes til det yderste.